

Nederlandse tekst (titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973)

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

A R R E S T

Nr. 176.011 van 23 oktober 2007

A.95.767/XIII-1871

In zake: **de vereniging zonder winstoogmerk
MAISON DU SACRE-COEUR DE JETTE,**

die woonplaats heeft gekozen bij
Mr. Dominique LAGASSE, advocaat,
Terhulpsessesteenweg 187
1170 Brussel,

tegen:

het Brussels Hoofdstedelijk Gewest,
vertegenwoordigd door zijn Regering,

dat woonplaats heeft gekozen bij
Mr. Philippe COENRAETS, advocaat,
Terkamerenlaan 27
1000 Brussel.

DE RAAD VAN STATE, XIIIe KAMER,

Gezien het op 21 september 2000 ingediende verzoekschrift, waarbij de vereniging zonder winstoogmerk MAISON DU SACRE-COEUR DE JETTE de nietigverklaring vordert van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 25 mei 2000 tot inschrijving op de bewaarlijst als geheel van de gevels en bedaking alsook van bepaalde delen van het interieur van het kasteel Bonaventure en van de totaliteit van de kleine kapel van het Heilig-Hartklooster en tot bescherming als landschap van het park rondom het goed, gelegen Heilig-Hartlaan 2-8 te Jette;

Gezien de regelmatig uitgewisselde memories van antwoord en van wederantwoord;

Gezien het verslag van de heer QUINTIN, eerste auditeur-afdelingshoofd bij de Raad van State, opgemaakt op basis van artikel 12 van de algemene procedureregeling;

Gelet op de beschikking van 21 december 2006, waarbij de neerlegging van het dossier en het verslag ter griffie wordt gelast;

Gelet op de kennisgeving van het verslag aan de partijen en gezien de laatste memories;

Gelet op de beschikking van 17 juli 2007, waarvan aan de partijen kennis is gegeven en waarbij wordt bepaald dat de zaak voorkomt op de terechtzitting van 6 september 2007;

Gehoord het verslag van de heer HANOTIAU, kamervoorzitter;

Gehoord de opmerkingen van Mr. Fr. KRENC, loco Mr. D. LAGASSE, advocaat, die voor de verzoekende partij verschijnt, en van Mr. Chr. LEPINOIS, loco Mr. Ph. COENRAETS, advocaat, die voor de verwerende partij verschijnt;

Gehoord het gedeeltelijk eensluidend advies van de heer QUINTIN, eerste auditeur-afdelingshoofd;

Gelet op titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973;

Overwegende dat de toedracht van de zaak luidt als volgt:

1. De vereniging zonder winstoogmerk MAISON DU SACRE-COEUR DE JETTE, met zetel te Brussel, Overvloedstraat 31, is eigenaar van een onroerend goed gelegen te Jette, Heilig-Hartlaan 2 tot 8, dat een park omvat met een oppervlakte van ongeveer één hectare, schoolgebouwen en een kleine kapel in neogotische stijl, gebouwd in 1933, als aanbouw van een in 1874 gebouwde kerk die thans gesloopt is.

Op het terrein staat ook een neoklassiek gebouw opgetrokken rond 1800 - het “kasteel Bonaventure” genaamd -, dat volgens een akte van

schenking onder ontbindende voorwaarde d.d. 27 juli 1999 eigendom zou zijn van een vereniging zonder winstoogmerk “Emmanuel”. Uit de brief van 24 juli 2006 van de advocaat van de verzoekende partij blijkt dat de ontbindende voorwaarde niet is toegepast, zodat de vzw “Emmanuel” nog altijd eigenaar is van het kasteel Bonaventure en van de gronden, die het onderwerp waren van de akte van schenking (zonder nadere precisering).

Volgens de verzoekende partij zijn de schoolgebouwen, met uitzondering van de kapel en het kasteel, bestemd voor onderwijsactiviteiten van de vzw Centre scolaire du Sacré-Coeur de Jette (middelbare school) enerzijds, en de vzw Comité scolaire du Sacré-Coeur (lagere school) anderzijds, terwijl met betrekking tot het park een overeenkomst van bezetting ter bedde ten gunste van de eerstgenoemde vereniging is gesloten.

Volgens het gewestplan liggen die goederen in een gebied voor voorzieningen van collectief belang of van openbare diensten en in gebieden of op plaatsen van culturele, historische en/of esthetische waarde.

Volgens het gewestelijk ontwikkelingsplan (GewOP) van 3 maart 1995 lagen ze in een gebied voor bescherming van de huisvesting en in een gebied van culturele, historische of esthetische waarde of voor stadsverfraaiing.

Volgens het eerste ontwerp van gewestelijk bestemmingsplan (GBP) waren ze opgenomen in een gebied voor voorzieningen van collectief belang en in een gebied van culturele, historische of esthetische waarde of voor stadsverfraaiing. Zo ook in het tweede ontwerp van GBP; in die periode is het gewestplan, zoals dat gedeeltelijk was opgeheven door het GewOP, opnieuw van toepassing geworden; het gold dus, in die mate, op het tijdstip waarop het bestreden besluit is aangenomen.

Volgens het gewestelijk bestemmingsplan dat bij besluit van 3 mei 2001 is vastgesteld (Belgisch Staatsblad van 14 juni 2001 - eerste editie), liggen de goederen opnieuw in een gebied voor voorzieningen van collectief belang of van openbare diensten en in een gebied van culturele, historische of esthetische waarde of voor stadsverfraaiing.

Op 13 augustus 2001 heeft de vzw MAISON DU SACRE-COEUR DE JETTE een beroep tot nietigverklaring ingesteld tegen het besluit van

3 mei 2001 voor zover volgens dat plan het hele onroerend goed gelegen in de Heilig-Hartlaan te Jette nr. 2 tot 8, in een gebied voor voorzieningen van collectief belang of van openbare diensten en in een gebied van culturele, historische of esthetische waarde of voor stadsverfraaiing ligt.

Die zaak is thans hangende vóór de Raad van State onder het kenmerk A.108.940/XIII-2331.

2. Op 16 juni 1993 maakt het Sint-Lukas Archief een studie over de kerk en de kapel, beide in neogotische stijl, en van het kasteel Bonaventure, in neoklassieke stijl, en stelt het na dat onderzoek voor die drie gebouwen in hun geheel als monument te erkennen. Bij de studie zit een reeks foto's gemaakt in 1978.

3. Op 12 juli 1994 verleent het college van burgemeester en schepenen de vzw MAISON DU SACRE-COEUR DE JETTE een stedenbouwkundige vergunning waarmee ze de toestemming krijgt “de kerk te slopen en een klooster te bouwen met een voorkapel aansluitend op de behouden kapel”.

Die vergunning is onder meer gemotiveerd met de overweging dat “alleen de kapel opgenomen is in de inventaris van het Sint-Lukas Archief en dat gebouw geen grondige wijziging zal ondergaan, en in ieder geval niet geraakt wordt aan het buitenaanzicht”, en door de slechte staat van de te slopen kerk en de hoge kostprijs voor het opknappen ervan.

De vzw MAISON DU SACRE-COEUR DE JETTE heeft die stedenbouwkundige vergunning slechts gedeeltelijk ten uitvoer gelegd, en alleen de kerk gesloopt.

Die gedeeltelijke tenuitvoerlegging heeft tot gevolg gehad dat één van de gevels van de kapel die behouden is, open ligt, aangezien de toegang daartoe via de kerk liep.

4. In verscheidene stukken van het dossier wordt vermeld dat de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen tijdens haar zitting van 19 april 1995 voorgesteld zou hebben de kleine neogotische kapel en het kasteel Bonaventure als monument te erkennen.

Dat voorstel is evenwel niet terug te vinden in het administratief dossier en daarnaar wordt ook niet verwezen in het besluit van 7 mei 1998 waarbij de administratieve procedure wordt opgestart.

5. Op 7 mei 1998 beslist de Brusselse Hoofdstedelijke Regering de procedure te starten:

- voor de inschrijving op de monumentenlijst als geheel van de gevels en daken evenals van de vestibule en van de grote trap van het kasteel Bonaventure, en van de totaliteit van de kleine kapel van het Heilig-Hartklooster;
- tot bescherming als landschap van het park rondom het goed, gelegen Heilig-Hartlaan 2-8 te Jette, bekend ten kadaster te Jette, 1ste afdeling, sectie B, 1ste blad, perceel nrs. 219 w (deel), 219 x (deel), 225 f3, 225 p3 (deel), 225 v.

Als reden voor de beslissing om de procedure op te starten wordt de historische, artistieke, wetenschappelijke en esthetische waarde genoemd, die beschreven wordt in bijlage I bij het besluit. In een tweede bijlage wordt het geheel afgebakend.

Artikel 2 van het besluit voorziet in een vrijwaringszone die afgebakend wordt in het bijgevoegde plan.

Het besluit van 7 mei 1998 wordt bij uittreksel bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 23 september 1998 (tweede editie) en bij een brief van 29 mei 1998, die op 2 juni 1998 ontvangen is, ter kennis gebracht van de vzw MAISON DU SACRE-COEUR DE JETTE.

6. Op 29 juni 1998 deelt de advocaat van de vzw MAISON DU SACRE-COEUR DE JETTE de dienst Monumenten en Landschappen van het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn opmerkingen mee aangaande het opstarten van de procedure om het goed op de monumentenlijst te plaatsen en het te beschermen, en verklaart hij zich daartegen te verzetten.

7. Tijdens haar vergadering van 7 april 1999 beraadslaagt de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen over het voorstel tot

plaatsing op de monumentenlijst en tot bescherming; haar advies wordt bij brief van 14 april 1999 van haar voorzitter en haar secretaris overgezonden aan het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De Commissie stelt voor dat de gebouwen en het landschap beschermd worden, en wijst het bezwaar van de eigenaar van de hand.

8. Op 25 mei 2000 stelt de Brusselse Hoofdstedelijke Regering een besluit vast “tot inschrijving op de bewaarlijst als geheel van de gevels en bedaking alsook van bepaalde delen van het interieur van het kasteel Bonaventure en van de totaliteit van de kleine kapel van het Heilig-Hartklooster en tot bescherming als landschap van het park rondom het goed, gelegen Heilig-Hartlaan 2-8 te Jette”, zoals het opschrift luidt.

Bij het bestreden besluit zijn een uiteenzetting gevoegd waarin het goed omschreven wordt en de waarde ervan uiteengezet wordt (bijlage I) en een plan waarop “het geheel” (bijlage II) afgebakend wordt. In het dispositief is er geen sprake meer van een vrijwaringszone, maar op het afbakeningsplan staat er nog wel één vermeld.

Dit besluit wordt bij uittreksel bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 23 september 2000. Het wordt op 26 juli 2000 ter kennis gebracht van de vzw MAISON DU SACRE-COEUR DE JETTE. Op 28 juli 2000 wordt het overgeschreven op het kantoor van hypotheekbewaring.

Het besluit van 25 mei 2000, dat het bestreden besluit is, luidt als volgt:

“ De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Gelet op de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed, inzonderheid op artikelen 7-§ 6 en 8;

Gelet op het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 7 mei 1998 houdende instelling van de procedure tot inschrijving op de bewaarlijst als geheel van de gevels en daken evenals van de vestibule en van de grote trap van het kasteel Bonaventure; van de totaliteit van de kleine kapel van het Heilig Hartklooster, en tot instelling van de procedure tot bescherming als landschap van het park rondom het goed Heilig Hartlaan 2-8 te Jette;

Overwegende dat de eigenaar zijn opmerkingen kenbaar heeft gemaakt binnen de termijn opgelegd door artikel 7 §5 en artikel 20 van de ordonnantie van 4 maart 1993, dat deze opmerkingen hoofdzakelijk de zogenaamde

ongefundeerde en onjuiste motivering van de te behouden delen betreffen en dat deze als volgt kunnen worden samengevat:

- 1) de vrijwaring van het altaar zou ongegrond zijn omdat het bijhorende tabernakel onlangs werd verwijderd;
- 2) de kleine kapel heeft in haar huidige staat geen patrimoniale waarde, o.m. omdat ze onafgewerkt is;
- 3) de gebouwen vormen volgens artikel 2, 1/, [b),] geen samenhangend geheel;
- 4) en 5) het park bezit - in tegenstelling tot de beschrijving - slechts één dreef, die naar het park leidt. De grasperken vertonen - wat de esthetische waarde betreft - geen vastomlijnde, geometrische vorm;
- 6) de strook van 8 meter tussen de gebouwen van de middelbare school en het eigenlijke park moet uit het beschermd landschap worden geweerd;
- 7) de plaats waar de in 1994 afgebroken grote kapel stond, bezit geen enkele waarde en moet uit het beschermd landschap worden geweerd, teneinde ze opnieuw aan te leggen en er eventueel een sport- en recreatie-infrastructuur te bouwen;
- 8) het lager gelegen deel van het landschap - de tuin van de lagere school - moet uit het beschermd landschap worden geweerd, aangezien dit het goed gebruik van de tuin zou belemmeren;
- 9) de bescherming van het landschap kan pas overwogen worden indien het hele Koning Boudewijnpark een vrijwaringsmaatregel geniet;
- 10) het park vormt geen essentieel onderdeel in het ecologisch weefsel van de stad.

Deze opmerkingen kunnen als volgt tegemoetgekomen worden:

- 1) of het tabernakel al dan niet aanwezig is, doet geen afbreuk aan de waarde van het altaar,
- 2) de bescherming van het landschap beperkt zich tot de drie gevels van de kapel om de mogelijkheid te bieden de vierde gevel af te werken door er eventueel een nieuwe constructie tegen te bouwen;
- 3) de gebouwen zijn wel degelijk een landschappelijk en geografisch geheel, gevormd door alle aanwezige elementen. Door een bescherming als landschap wordt het belang ervan nog versterkt;
- 4) en 5) er loopt wel degelijk een lange dreef door het landschap. Twee bescheidener dreven zijn ook nog gedeeltelijk aanwezig, maar werden gewijzigd door de indeling van het domein (Koning Boudewijnpark). De grasperken hebben geometrische (rechthoekige en driehoekige) vormen die typisch zijn voor een klassieke parkaanleg. Deze elementen zijn dus nog steeds aanwezig en bezitten een belangrijke historische waarde. De tekst bij het beschermingsdossier beschrijft wel degelijk de bestaande situatie en geeft aan dat de scenografie in kwestie hoofdzakelijk uit de hoofddreef bestaat;

- 6) de bescherming van dit deel is nochtans gerechtvaardigd omdat zich hier een eik bevindt die uniek is in het Brussels Gewest. Bovendien sluit de bescherming de schoolactiviteiten niet uit;
- 7) de zones in kwestie maken geen deel uit van de bescherming. De plannen werden door de eigenaar slecht geïnterpreteerd;
- 8) de bescherming van dit deel is echter niet bedoeld om het gebruik van de tuin te beperken, maar om de tuin geleidelijk aan beter te kunnen onderhouden en te integreren in de rest van het park;
- 9) gezien zijn grote wetenschappelijke en historische waarde, zou het Koning Boudewijnpark inderdaad beschermd kunnen worden;
- 10) het park vormt wel degelijk een onderdeel van het ecologisch weefsel van het Gewest. Het domein verbindt immers het Koning Boudewijnpark met het landschap van het Brugmannziekenhuis en het Jeugdpark;

Overwegende dat, wat het ontwerp van besluit tot bescherming als landschap betreft, het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Jette geen advies uitgebracht heeft binnen de termijn zoals opgelegd krachtens artikel 21, §1, van de ordonnantie inzake het behoud van het onroerende erfgoed;

Gezien het gunstig advies van de KCML uitgebracht tijdens haar zitting van 7 april 1999;

Op de voordracht van de Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en van de Staatssecretaris, belast met Monumenten en Landschappen,

B E S L U I T:

Artikel 1 - Worden ingeschreven op de bewaarlijst als geheel de gevels en bedaking alsook de vestibule en de grote trap van het kasteel Bonaventure en de totaliteit van de kleine kapel van het Heilig Hartklooster en wordt beschermd als landschap het park rondom het goed, gelegen Heilig Hartlaan 2-8 Jette, bekend ten kadaster te Jette, 1ste afdeling, sectie Ba, 1ste blad, percelen nrs. 219W (deel), 219X (deel), 225F 3, 225P 3 (deel), 225V, vanwege hun historische, artistieke, wetenschappelijke en esthetische waarde, zoals nader bepaald in bijlage I van dit besluit. (De Franse versie van het besluit is minder volledig en heeft het enkel over “leur intérêt historique”; de Nederlandse versie stemt overeen met de uiteenzetting waarin die vier aspecten van de waarde van de goederen aan bod komen, en niet enkel de historische waarde, de enige genoemd in de Franse versie).

De afbakening van het geheel wordt aangeduid op het plan in bijlage II van dit besluit.

Art. 2 - De minister bevoegd voor de monumenten en landschappen, is belast met de uitvoering van dit besluit.

BIJLAGE I BIJ HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT INSCHRIJVING OP DE BEWAARLIJST ALS GEHEEL VAN DE GEVELS EN BEDAKING ALSOOK VAN DE VESTIBULE EN VAN DE GROTE TRAP VAN HET KASTEEL BONAVENTURE EN VAN DE TOTALITEIT VAN DE KLEINE KAPEL VAN HET HEILIG HARTKLOOSTER EN TOT BESCHERMING ALS LANDSCHAP VAN HET

PARK RONDOM HET GOED, GELEGEN HEILIG HARTLAAN 2-8 TE JETTE

Kadastrale gegevens: 1 ste afdeling, sectie B, 1 ste blad, perceel nrs. 219 w (deel), 219 x (deel), 225 f3, 225 p3 (deel), 225 v.

Beknopte beschrijving:

Tegen het einde van de 18de eeuw verwierf Nicolas Bonaventure (1753-1831), één van de eerste burgemeesters van Jette, een uitgestrekt domein dat oorspronkelijk toebehoorde aan de abdij van Dieleghem. Rond 1800 liet hij er een kasteeltje in neoclassicistische stijl optrekken, omgeven door een park. In 1834 werd het goed verkocht aan zuster Madeleine Sophie Barat, stichtster van de Sociëteit van het Heilig Hart van Jezus. Later liet de orde een internaat bouwen op de plaats van de vroegere orangerie van het kasteel. Dit grote neoclassicistisch geïnspireerde gebouw dat vanaf 1836 in verschillende fasen was opgetrokken, moest ten gevolge van een brand in 1985 nagenoeg volledig worden heropgebouwd.

In de jaren 1874-1878 werd een grote neogotische kapel opgetrokken niet ver van het internaat. In 1934 werd naar aanleiding van de heiligverklaring van Madeleine Sophie Barat een kleine zijkapel tegen het schip aangebouwd. Deze tweede, eveneens in neogotische stijl geconstrueerde, kapel was bestemd om de relieken van de heilige in onder te brengen. Aangezien de eerste kapel werd afgebroken in 1994, rest er vandaag de dag enkel deze kleinere kapel.

Kasteel Bonaventure. Dit sobere gebouw opgetrokken in Lodewijk XVI-stijl, met bepleisterde en beschilderde gevels rustend op een arduinen sokkel, herinnert aan de architectuur van Laurent Benoît Dewez, die onder meer de vleugel voor de prelaten van de beschermde oude abdij van Dieleghem ontwierp (rond 1775). De voorgevel van de hoofdvleugel telt vier traveeën en twee bouwlagen. Hij wordt verticaal geritmeerd door kolossale pilasters met Ionische kapitelen die eertijds eindigden op vier grote siervazen ter hoogte van de attiekbalustrade. De twee centrale traveeën worden bekroond door een driehoekig fronton met blinde oculus. De zij- en achtergevels hebben een soberder uitzicht. Een dubbele en een halfronde bordes tussen stenen postamenten leiden respectievelijk naar een deurvenster en een deur die aan weerszijden wordt geflankeerd door een op de postamenten gelegen leeuw. Binnen bereikt men de verschillende salons via een vestibule met zwart-wit tegelvloer die volgens dambordpatroon werd gelegd. Een brede houten draaitrap leidt naar de verdiepingen. De trappaal in bewerkt hout wordt gevormd door een gecanneleerde zuil bekroond door een bloemenmand.

Kleine kapel. Deze in 1933 volgens plannen van architect Georges Dhaeyer geconstrueerde kapel, vormt één van de laatste gebouwen in het Brussels Gewest die nog volledig in neogotische stijl werd(en) opgetrokken. Ze telt drie traveeën geritmeerd door steunberen en wordt verlicht door hoge vensters met maaswerk.

Het koor bezit een grote muuropening met roosvenster en rayonnante venstertracering. De muren zijn opgetrokken in witte steen en afgewerkt met blauwe hardsteen voor de aflijning van de wimbergen en de bekronende opengewerkte borstwering onder de leien bedaking. Het schip wordt overwelfd door kruisribgewelven rustend op colonnetten met knopkapitelen. Een stenen opengewerkte afscheiding met het opschrift: «COR JESU ADVENIAT REGNUM TUUM» duidt de overgang van de kapel naar het schip van de heden verdwenen grotere kapel aan. De vensters zijn voorzien van glasramen. Die van het koor stelt de heilige voor die al knielend gekroond wordt door een engel.

Een imposant altaar in roze geaderd marmer dient om een verguld tabernakel en een beglaasde reliekschrijn van de Heilige Madeleine Sophie Barat te dragen.

Park. Dit privé-park, een overblijfsel van het oude Bonaventure domein, behoort tot het Heilig Hartklooster en paalt aan het Koning Boudewijnpark (fase I). Het werd aangelegd tijdens de eerste jaren van de negentiende eeuw en bezit nog alle kenmerken van een klassieke parkaanleg, met name een strenge compositie opgebouwd uit majestueuze dreven en grasperken met eenvoudige geometrische vormen. Deze structuur heeft in de loop der jaren wijzigingen ondergaan teneinde een spontanere plantengroei te bekomen, vooral aan de rand van het park.

Het domein omvat, op een relatief beperkte oppervlakte, een verzameling bijzonder opmerkelijke bomen. Hieronder bevindt zich een dreef van beuken met een omtrek van gemiddeld drie meter (van 2.40 m tot 3.51 m), een kastanjeboom van 2.51 m, drie eiken van respectievelijk 4.4, 4.03 en 2.33 m, twee bijzonder majestueuze dreven met breedbladige lindebomen met een omtrek van ongeveer 1.6m (van 1.36 tot 1.72m), één afzonderlijke lindeboom van 2.20m, twee essen van 1.88 en 1.82 m, talrijke taxussen waarvan de twee grootste een omtrek van 2.6 en 1.61m hebben, een haagbeuk van 2.23m, een esdoorn "negundo" van 1.03m, een den van 2.41 m, een erg fraai exemplaar met dubbele stam van de gewone acacia (3.05 en 2.85m), twee wilde kersenbomen van 2.07 en 1.83m en een uitzonderlijke acacia van 2.59m. Sommige van deze bomen behoren tot de grootste exemplaren van het Brussels Gewest en de acacia van 2.59m is waarschijnlijk de grootste in haar soort.

Het onderhout wordt opgeluisterd met taxussen, hultstruiken, buksbomen, vlierbomen, meidoorn en dit in combinatie met exotischere zij het even decoratieve plantensoorten zoals sneeuwbes.

Achteraan het domein bevindt zich een grote nis in zandsteen (een zogenaamde «fabrique») waarin een beeld van de Heilige Maagd staat. In het lager gelegen deel van de nis ontspringt een bron waaruit de Molenbeek ontstaat.

De grasachtige vegetatie van het onderhout wordt gekenmerkt door een zachte humusgrond waar onder meer bosanemonen en look groeien. De rand van het park is voorzien van een natuurlijke begroeiing zoals esdoornen, iepen en vlierbomen. Hier is de grasachtige vegetatie ruderaler; ze vormt evenwel een schuilplaats voor een gediversifieerde insectenfauna.

Waarde van het goed volgens de maatstaven bepaald in artikel 2, 1/ van de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerend erfgoed.

Historische waarde:

Aangezien het voormalige internaat na de brand in 1985 bijna volledig werd heropgebouwd en de grote kapel in 1994 werd afgebroken, vormen het kasteel Bonaventure en de kleine kapel van het Heilig Hartklooster de laatste authentieke getuigen van de merkwaardige ontwikkeling van de Congregatie van het Heilig Hart van Jezus in het Jette van de 19e eeuw en het begin van de 20ste eeuw. Deze instelling zou een belangrijke rol spelen zowel op religieus gebied als op het domein van het onderwijs, dat in handen was van de toegewijde zusters.

De in één landschap naast elkaar gelegen neoclassicistische architectuur enerzijds, waarin de opvattingen van de 18de eeuw nog zichtbaar zijn en de neogotische bouwkunst anderzijds, is tekenend voor de eclectische geest van de 19de eeuw die in het teken van het eclectisme stond.

Artistieke waarde:

De architecturale kwaliteiten van elk der beide gebouwen zijn opmerkelijk. Door zijn evenwichtige compositie en door de soberheid van zijn gevels, vormt het kasteel Bonaventure een fraai voorbeeld van Lodewijk XVI-architectuur. De kleine kapel is dan weer een interessant voorbeeld van late neogotiek, onder meer vanwege de zorg die aan de opstand en in het bijzonder aan de gesculpteerde ornamentatie alsook aan de glasramen werd besteed.

Georges Dhaeyer - die de kleine kapel in 1933 ontwierp - is één van de belangrijkste vertegenwoordigers van de neogotiek in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Hij tekende onder andere de plannen van het Redemptoristenklooster in Jette, (1903), die van het "Institut des filles de Marie" op de hoek van de Verhaegenstraat en de Parklaan in Sint-Gillis (1913) en die van de neogotische woningen, in de Franklinstraat 59 (1895) en in de Karel de Grotelaan 34 (1897).

Opvallend is ook de perfecte integratie van beide constructies in het landschap. Dit geheel verdient dan ook ingeschreven te worden op de bewaarlijst.

Wetenschappelijke waarde:

De wetenschappelijke waarde heeft het park te danken aan de talrijke opmerkelijke bomen die er groeien: beuken, haagbeuken, taxussen, een kastanjeboom, eiken, grootbladige lindebomen, essen, esdoornen negundo, een den, gewone acacia's, wilde kersenbomen en een esdoorn.

De onmiddellijke nabijheid van de bron waaruit de Molenbeek ontstaat, mag daarbij niet vergeten worden.

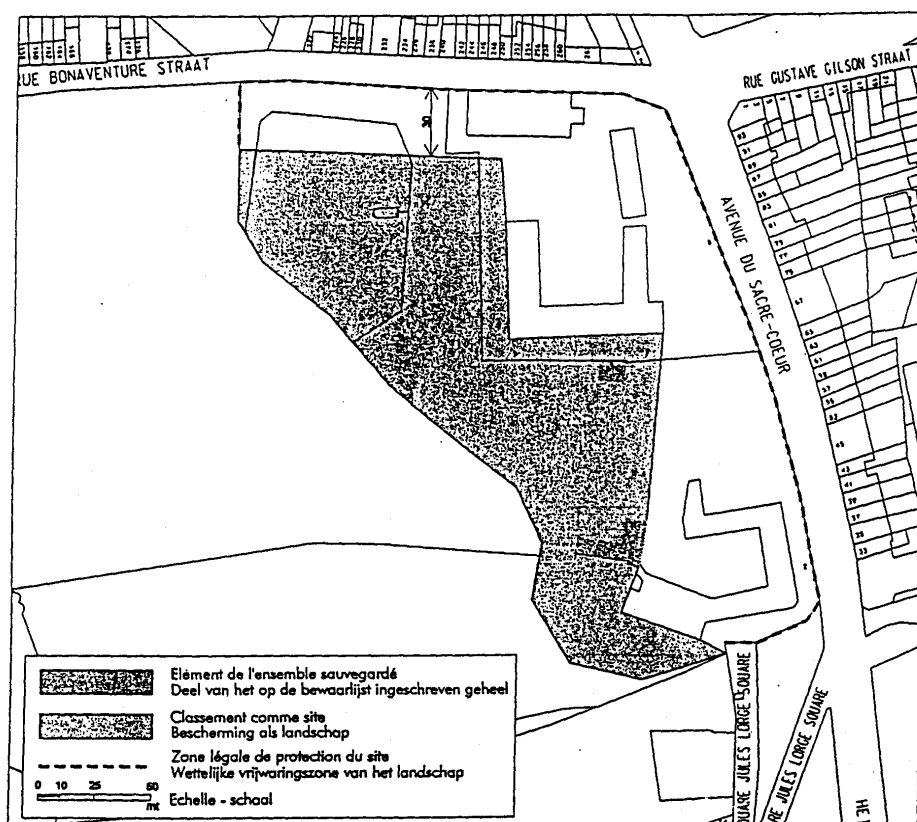
Door haar complementariteit met talrijke naburige groene zones levert dit landschap een essentiële bijdrage tot het behoud en de verbetering van het ecologisch netwerk van de stad.

Esthetische waarde:

De esthetische waarde ligt in de verzorgde compositie van het park in de traditie van de klassieke parken, en in de aanwezigheid van een originele scenografie, opgebouwd uit lange dreven van honderd jaar oude bomen die naar het kasteel leiden. De aanwezigheid van opmerkelijke en tweehonderdjarige bomen vormt eveneens een element van grote esthetische en landschappelijke waarde."

BIJLAGE II VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT INSCHRIJVING OP DE BEWAARLIJST ALS GEHEEL VAN DE GEVELS EN BEDAKING ALSOOK VAN BEPAALDE DELEN VAN HET INTERIEUR VAN HET KASTEEL BONAVENTURE EN VAN DE TOTALITEIT VAN DE KLEINE KAPEL VAN HET HEILIG HARTKLOOSTER EN TOT BESCHERMING ALS LANDSCHAP VAN HET PARK RONDOM HET GOED, GELEGEN HEILIG HARTLAAN 2-8 TE JETTE

AFBAKENING VAN HET GEHEEL

Overwegende dat de verzoekende partij in een eerste middel, dat betrekking heeft op de plaatsing op de monumentenlijst, schending aanvoert van artikel 2, 1/, b, en artikel 8, § 1, eerste lid, 1/, van de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed, en schending van de beginselen van behoorlijk bestuur, inzonderheid de zorgvuldigheids- en de consequentheidsplicht, kennelijke dwaling omtrent de beoordeling, dwaling omtrent de motieven en ontstentenis van feitelijk juiste, relevante en wettelijk aanvaardbare motieven:

- doordat het bestreden besluit steunt op een omschrijving van de goederen die als geheel op de monumentenlijst zijn geplaatst, die feitelijk onjuist is;
- doordat het tevens steunt op historische en esthetische overwegingen die niet relevant zijn;
- terwijl het besluit waarbij het goed op de monumentenlijst wordt geplaatst luidens artikel 8, § 1, 1/, van de in het middel genoemde ordonnantie, met redenen omkleed moet worden en een korte beschrijving van het goed moet bevatten;
- terwijl bovendien, luidens artikel 2, 1/, van de ordonnantie, er hoe dan ook pas sprake is van een voor bescherming in aanmerking komend geheel, wanneer de beschermde onroerende goederen “een stedelijk geheel (...) (vormen) dat voldoende samenhangend is om topografisch te worden afgebakend en merkwaardig is door zijn homogeniteit of doordat het in zijn omgeving is geïntegreerd”;
- “zodat de verwerende partij, door onbestaande feitelijke gegevens op te geven als merkwaardige aspecten van de onroerende goederen die het geheel vormen, en door ex abrupto te stellen dat “de gebouwen (...) een landschappelijk en geografisch geheel (zijn)” (bijlage 1, blz. 3) en perfect ingepast zouden zijn in het landschap, ondanks de wezenlijke architectonische verschillen, hun huidige staat, het feit dat ze ver van elkaar liggen en het huidige aanzicht van de omgeving ervan, de bestreden handeling heeft gegrond op een onjuiste en irrelevante motivering en de bestreden handeling berust op een kennelijke dwaling omtrent de beoordeling”;

Overwegende dat de verzoekende partij onder meer bezwaar uit tegen het feit dat het geheel gevormd door de kleine kapel en het kasteel Bonaventure op de monumentenlijst is geplaatst:

- die twee gebouwen vormen geen samenhangend geheel: ze liggen op enkele tientallen meters van elkaar en worden gescheiden door een braakliggend heuvelachtig terrein dat het resultaat is van de leegte achtergelaten na de sloop van de kerk, en dat bestaat uit puin van en putten gemaakt bij de afbraakwerkzaamheden; ze vormen geen topografisch geheel;
- ze zijn niet merkwaardig door één of andere architectonische homogeniteit; de verwerende partij zou zelf gezegd hebben dat de gebouwen van een verschillende stijl waren en heeft in het feit dat ze naast elkaar staan - ten onrechte volgens de verzoekende partij - de eclectische geest van het einde van de XIXe eeuw ontwaard;
- de twee gebouwen zijn niet bijzonder door hun inpassing in het landschap, maar staan, uit ruimtelijk oogpunt, los van elkaar gezien hun respectieve ligging en de staat van het terrein dat ertussen ligt;
- “dat ter motivering van het behoud van de kleine kapel gewezen wordt op de mogelijkheden om daarrond te bouwen, staat haaks op de beweerde waarde van het geheel, omdat zulks betekent dat een grondige wijziging van de structuur en het uitzicht van het gebouw onvermijdelijk invloed zou hebben op de wijze waarop het in het landschap is ingepast”;

Overwegende dat de verwerende partij in haar memorie van antwoord stelt dat de Raad van State zijn beoordeling niet in de plaats mag stellen van die van de administratie, inzonderheid wat betreft de vraag of er sprake is van een stedenbouwkundig geheel; dat ze voorts stelt dat geen enkele wetsbepaling verbiedt dat een goed dat niet bestemd is voor de hoofdfunctie van de eigenaar van de plaatsen, beschermd zou worden, dat het feit dat een monument niet beantwoordt aan een bepaalde architectonische stroming, het bijzondere van dat goed niet kan wegnemen en het verval van een gebouw er niet aan in de weg staat dat het eventueel op de monumentenlijst wordt geplaatst; dat ze van oordeel is dat met de bestreden handeling het begrip architectonisch geheel niet kennelijk onredelijk geïnterpreteerd is door ervan uit te gaan dat de gebouwen een landschappelijk en geografisch geheel uitmaken, gevormd door alle aanwezige elementen;

Overwegende dat de verzoekende partij in haar memorie van wederantwoord, wat het begrip “geheel” betreft, tegen het bestreden besluit inbrengt dat het kennelijk niet gemotiveerd is ten aanzien van de volgende twee aspecten van de wettelijke definitie van voor bescherming in aanmerking komend geheel: het kenmerk “merkwaardig door zijn homogeniteit” van het betrokken geheel en het kenmerk “merkwaardig doordat het in zijn omgeving is geïntegreerd”; dat, zo schrijft ze, de motivering van de bestreden handeling, luidens welke “de gebouwen (...) een landschappelijk en geografisch geheel (uitmaken), gevormd door alle aanwezige elementen”, ten aanzien van die twee aspecten een holle frase is;

Overwegende dat, wat betreft de plaatsing van de kapel en het kasteel, als geheel, op de monumentenlijst, het bestreden besluit sommige delen van het kasteel Bonaventure en de totaliteit van de kapel, als geheel, op de monumentenlijst plaatst, zonder het park dus, dat afzonderlijk als landschap wordt beschermd;

Overwegende dat overeenkomstig artikel 2, 1/, b, van de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed, dat van toepassing was op het tijdstip waarop het bestreden besluit is vastgesteld, onder “geheel” het volgende verstaan moet worden: “iedere groep van onroerende goederen die een stedelijk geheel of een dorpsgeheel vormt dat voldoende samenhangend is om topografisch te worden afgebakend en merkwaardig is door zijn homogeniteit of doordat het in zijn omgeving is geïntegreerd”; dat in de memorie van toelichting van het ontwerp, dat de ordonnantie van 4 maart 1993 is geworden, daarover het volgende staat:

“ Zowel de afzonderlijke bouwkundige werken of beeldhouwwerken, met inbegrip van de elementen die er deel van uitmaken, als de gehelen waarvan de afzonderlijk genomen bestanddelen niet noodzakelijk bijzondere behoudsmaatregelen zouden rechtvaardigen, maar die moeten worden behouden en beschermd omdat ze een samenhangend of merkwaardig geheel vormen, behoren aldus tot het «onroerende erfgoed».

Onder deze bepaling worden eveneens de maatregelen beoogd inzake het behoud van groepen van onroerende goederen die een stedelijk geheel of dorpsgeheel vormen alsook de bescherming van de omgeving van de beschermde goederen door het behoud van een zone vastgesteld rondom een monument, een geheel of een landschap” (Gedr. St., Brusselse Hoofdstedelijke Raad, 91/92, nr. A-165/1, blz. 8 en 9);

Overwegende dat de definitie van het geheel in ruime mate gebaseerd is op de Europese Overeenkomst inzake het behoud van het

architectonische erfgoed van Europa, opgemaakt te Granada op 3 oktober 1985 en goedgekeurd bij de wet van 8 juni 1992; dat in artikel 1, 2/, van de Overeenkomst “gebouwen die een architectonische eenheid vormen” gedefinieerd worden als: “homogene groepen van gebouwen in de stad of op het platteland die van opmerkelijk historisch, archeologisch, artistiek, wetenschappelijk, sociaal of technisch belang zijn en waartussen zoveel samenhang bestaat dat deze aangeduid kunnen worden als topografische eenheden”; dat in het toelichtend verslag als voorbeeld architectonische composities worden genoemd, historische stadscentra, industriële gehelen of dorpen; dat aldus een onderscheid moet worden gemaakt tussen het begrip “geheel” en het begrip “monument” aangezien er architectonische verwezenlijkingen of beeldhouwwerken zijn die afzonderlijk genomen geen voldoende waarde hebben om als monument beschermd te worden, terwijl ze, wanneer ze deel uitmaken van een architectonisch geheel, voor dat geheel als dusdanig wel een beschermingsmaatregel kan worden getroffen;

Overwegende, anderzijds, en in tegenstelling tot de Overeenkomst van Granada, dat de ordonnantie van 4 maart 1993 de “architectonische” gehelen niet omschrijft en ze niet beperkt tot “bouwwerken”, zodat wat Brussel betreft, niet van tevoren uitgesloten is dat het geheel niet-bebouwde delen kan bevatten; dat in de memorie van toelichting van het ontwerp dat de ordonnantie van 4 maart 1993 is geworden staat dat “aldus (...) de groepen van gebouwen, de binnenste gedeelten van blokhuizen en hun respectievelijke omgevingen op nuttige wijze (zullen) kunnen worden beschermd” (Gedr. St., Brusselse Hoofdstedelijke Raad, 91/92, nr. A-165/1, blz. 9); dat wanneer het natuurlijke aspect van het gebied het belangrijkste is, het begrip landschap geschikter is;

Overwegende dat aan de volgende twee voorwaarden voldaan moet zijn opdat onroerende goederen als een geheel beschermd kunnen worden:

- in de eerste plaats moet de groep goederen een stedelijk geheel of een dorpsgeheel vormen dat voldoende samenhangend is om topografisch te worden afgebakend;
- voorts moet de groep goederen als dusdanig merkwaardig zijn door zijn homogeniteit of doordat hij in zijn omgeving is geïntegreerd;

Overwegende dat de eerste voorwaarde niet vervuld is aangezien in het besluit bepaalde delen van het kasteel en de hele kapel in aanmerking worden genomen als onderdelen van het geheel, waarbij ze los gezien worden van de overige gebouwen die in het park staan, terwijl ze vrij ver uiteen staan, zeker na de sloop van de kerk, en het landschap, dat zelf beschermd is, geen deel uitmaakt van dat geheel, gesteld dat zulks in casu mogelijk was; dat tevens opgemerkt moet worden dat de twee gebouwen niet dezelfde architectonische stijl vertonen, noch uit dezelfde periode dateren, wat niet uitsluit dat er “samenhang” zou zijn, maar wat evenmin tegengewicht vormt voor hun disparate ligging; dat er geen andere band is die het geheel in casu de vereiste samenhang zou kunnen bieden, en het loutere feit dat ze gebruikt zijn door de vennootschap Sacré-Coeur uit dat oogpunt vrij mager uitvalt als argument;

Overwegende dat de stelling dat “de in één landschap naast elkaar gelegen neoclassicistische architectuur enerzijds, waarin de opvattingen van de 18de eeuw nog zichtbaar zijn, en de neogotische bouwkunst anderzijds, (...) tekenend (is) voor de eclectische geest van de 19de eeuw die in het teken van het eclectisme stond” weinig aannemelijk is, aangezien de overblijvende kapel in 1933 is gebouwd; dat die bewering slechts stand hield zolang de kerk (1874) er nog was;

Overwegende, wat de tweede voorwaarde inzake de homogeniteit betreft, in het bestreden besluit gesteld wordt dat alle aanwezige elementen een landschappelijk en geografisch geheel vormen en dat moet worden gewezen op de perfecte integratie van de beide constructies in het landschap;

Overwegende dat het echter, bij gebrek aan enige concrete precisering, vrijwel onmogelijk is te begrijpen waaruit in casu deze “perfecte integratie” die het geheel merkwaardig maakt, concreet zou bestaan;

Overwegende dat het middel bijgevolg gegrond is;

Overwegende dat de verzoekende partij een tweede middel, dat betrekking heeft op de bescherming van het park, ontleent aan schending van artikel 2, 1/, c, van artikel 8, § 1, eerste lid, 1/, en van artikel 23 van de voornoemde ordonnantie van 4 maart 1993, en van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, inzonderheid de zorgvuldigheids- en de consequentiedplicht, aan kennelijke dwaling omtrent de beoordeling, aan dwaling omtrent de motieven en aan

ontstentenis van feitelijk juiste, relevante en wettelijk aanvaardbare motieven, en aan schending van artikel 10 van de Grondwet:

- doordat het bestreden besluit steunt op een omschrijving van het beschermde landschap die feitelijk onjuist is, en berust op wetenschappelijke en esthetische overwegingen die niet relevant zijn;
- terwijl het bestreden besluit luidens artikel 8, § 1, 1/, van de ordonnantie van 4 maart 1993 met redenen omkleed moet worden en een korte beschrijving van het goed moet bevatten, die motivering op juiste en relevante feitelijke gegevens moet berusten, en bovendien, luidens artikel 2, 1/, c, van de ordonnantie, er hoe dan ook pas sprake is van een voor bescherming in aanmerking komend landschap, wanneer dit “een ruimtelijke samenhang vertoont”;
- “zodat de verwerende partij, door onbestaande feitelijke gegevens op te geven als merkwaardige aspecten van het landschap, en door ex abrupto te stellen dat “de esthetische waarde (...) in de verzorgde compositie van het park (ligt) in de traditie van de klassieke parken, en in de aanwezigheid van een originele scenografie, opgebouwd uit lange dreven van honderd jaar oude bomen die naar het kasteel leiden”, ondanks de huidige staat van het park, de bestreden handeling heeft gegrond op een onjuiste en irrelevante motivering en de bestreden handeling berust op een kennelijke dwaling omtrent de beoordeling en discriminerend is;

Overwegende dat de verzoekende partij de volgende zes bezwaren inbrengt tegen het beschermingsbesluit:

- a) De beschrijving van het landschap zou niet overeenstemmen met de realiteit en het park van de verzoekende partij zou verward zijn met het vroegere domein Bonaventure, dat thans verkaveld is:
 - 1) het domein is nooit opgevat naar een klassiek model, maar naar een Engels model;
 - 2) het park van de verzoekende partij omvat slechts één dreef die leidt naar het kasteel en de grasperken hebben geen bepaalde geometrische vorm;
 - 3) het park omvat slechts één lindendreef en geen beukendreef;

- 4) in de nis waarvan sprake staat geen beeld meer van de Heilige Maagd;
 - 5) de Molenbeek ontspringt in het bos van Dielegem en komt aan de oppervlakte in het Koning Boudewijnpark;
 - 6) de verzoekende partij voert aan dat het niet denkbaar is dat een landschap louter wegens de “merkwaardige” kenmerken die het had in het verleden, maar die thans verdwenen zijn, beschermd wordt; de “originale scenografie” waarop de verwerende partij prat gaat is die van het vroegere domein Bonaventure; ze bestaat niet meer in de staat zoals die beschreven is, en heeft zelfs, wat de beschrijving van het klassieke park betreft, nooit bestaan; uit het oogpunt van het landschap kan meer bepaald bezwaarlijk gesproken worden van enige “scenografie”, een term die een bewuste handeling inhoudt en een gezochte compositie van het landschap, terwijl de verschillende onderdelen van het landschap sedert lange tijd los van elkaar, en zelfs zonder enige structuur, veranderingen hebben ondergaan.
- b) Het Koning Boudewijnpark valt niet onder de beschermingsmaatregel, terwijl de redenering van de verwerende partij steunt op de eenheid van het vroegere domein Bonaventure.
 - c) Het beschermde park vertoont niet de ruimtelijke samenhang die de bescherming ervan wettigt (de allegorische en romantische compositie bestaat niet meer in het huidige Koning Boudewijnpark, noch in het park van de verzoekende partij).
 - d) Dat er in het park een eik staat “die uniek is in het Brusselse Gewest” is geen afdoende reden om de omgeving ervan te beschermen, voorts stelt de verzoekende partij dat het bestaan zelf van die eik twijfelachtig zou zijn.
 - e) Het beschermde park is geen “essentieel” onderdeel van het ecologisch netwerk van de stad.
 - f) Binnen het gebied dat beschermd wordt liggen er stukken grond die strikt genomen geen waarde hebben (plaats van de vroegere grote kapel, terwijl in het bestreden besluit beweerd zou worden dat die gebieden niet onder de beschermingsmaatregel vallen);

Overwegende dat de verwerende partij in haar antwoord stelt dat ze heeft gesteund op louter opportunistische overwegingen en dat de Raad van State niet bevoegd zou zijn om de waarde aan te vechten die aan een goed is kunnen worden toegekend om de bescherming ervan te wettigen, behoudens kennelijke dwaling omtrent de beoordeling; dat ze betoogt dat de verzoekende partij niet aantoont dat de beschrijving van het beschermde landschap niet met de werkelijkheid overeenstemt wegens verwarring met het vroegere domein Bonaventure dat verkaveld is; dat ze tegen de verzoekende partij inbrengt dat ze niet aangeeft waarin het merkwaardige van het vroegere domein Bonaventure bestaat;

Overwegende dat de verzoekende partij in haar wederantwoord stelt dat ze op bladzijde 12 van haar verzoekschrift tot nietigverklaring duidelijk zou hebben opgesomd welke aspecten de verwerende partij als merkwaardig heeft voorgesteld en die in feite behoren tot het vroegere domein Bonaventure en geen deel uitmaken van het beschermde park, of eenvoudigweg niet juist zijn; dat ze voorts stelt dat ze bovendien duidelijk zou hebben uiteengezet in welk opzicht deze feitelijke gegevens onjuist zijn; dat ze schrijft dat tegenover deze gedetailleerde opsomming die in het verzoekschrift (bladzijden 12 tot 16) wordt gegeven, de verdediging van de verwerende partij - die uit enkele regels bestaat - als uiterst pover zou overkomen; dat ze zich afvraagt of deze partij een plaatsopneming heeft gedaan;

Overwegende dat artikel 2, 1/, c, van de ordonnantie van 4 maart 1993 een landschap omschrijft als “elk werk van de natuur of van de mens of van beide samen, met geen of gedeeltelijke bebouwing en dat een ruimtelijke samenhang vertoont”;

Overwegende dat in het onderhavige geval in het bestreden besluit het park als landschap wordt beschermd, waarbij een tweevoudige waarde in aanmerking wordt genomen, zoals is vermeld in de uiteenzetting die erbij is gevoegd en waarin het park wordt beschreven:

- een wetenschappelijke waarde die te danken is aan drie gegevens: de aanwezigheid van talrijke opmerkelijke bomen, de onmiddellijke nabijheid van de bron waaruit de Molenbeek stroomt en de plaats van het park in het ecologisch netwerk van de stad;

- een esthetische waarde die enerzijds ligt in de verzorgde compositie van het park in de traditie van de klassieke parken, anderzijds in de aanwezigheid van een originele scenografie, opgebouwd uit lange dreven van honderd jaar oude bomen die naar het kasteel leiden, en ten slotte in de aanwezigheid van opmerkelijke en tweehonderdjarige bomen die eveneens een element van grote esthetische en landschappelijke waarde vormt;

Overwegende dat de uiteenzetting die bij het bestreden besluit gevoegd is bovendien een beschrijving van het park geeft waarbij inzonderheid wordt vermeld dat het gaat om een overblijfsel van het vroegere domein Bonaventure, dat het domein, dat aangelegd is tijdens de eerste jaren van de negentiende eeuw, nog alle kenmerken van een klassieke parkaanleg bezit, met name een strenge compositie, opgebouwd uit majestueuze dreven en grasperken met eenvoudige geometrische vormen, hoewel deze structuur in de loop der jaren wijzigingen heeft ondergaan teneinde een spontanere plantengroei te bekomen, vooral aan de rand van het park, en dat het domein, op een relatief beperkte oppervlakte, een verzameling bijzonder opmerkelijke bomen omvat, die in de uiteenzetting worden opgesomd; dat in de uiteenzetting voorts wordt gesteld dat achteraan het domein zich een grote nis in zandsteen bevindt (een zogenaamde “fabrique”) waarin een beeld van de Heilige Maria staat en dat in het lager gelegen deel van de nis een bron ontspringt waaruit de Molenbeek ontstaat; dat ze vervolgens de vegetatie omschrijft die voor de plaats kenmerkend is;

Overwegende dat in de aanhef van het bestreden besluit punt per punt geantwoord wordt op de bezwaren die de verzoekende partij had geuit tegen het voorstel tot bescherming als landschap;

Overwegende dat het weliswaar niet aan de Raad van State toekomt om zijn oordeel in de plaats te stellen van dat van de bestuursoverheid wat betreft de wenselijkheid om het park als beschermd landschap te erkennen wegens de waarde ervan, maar dat hij moet nagaan of dit oordeel niet steunt op materieel onjuiste feiten of op een kennelijke dwaling omtrent de beoordeling; dat alleen een bepalende feitelijke dwaling evenwel de nietigverklaring van het beschermingsbesluit kan wettigen;

Overwegende, ten aanzien van het eerste bezwaar, dat daarbij tegen de beschrijving van het landschap wordt ingebracht dat ze onjuistheden bevat

die, volgens de verzoekende partij, te wijten zouden zijn aan verwarring met het Koning Boudewijnpark;

Overwegende dat het bezwaar van verwarring met het Koning Boudewijnpark niet gegrond is: in de uiteenzetting staat uitdrukkelijk dat het beschermde park een overblijfsel is van het vroegere domein Bonaventure en paalt aan het Koning Boudewijnpark; dat, wat betreft de bron van de Molenbeek, in de uiteenzetting niet staat dat ze binnen dat gebied zou liggen, maar erop gewezen wordt dat ze zich in de onmiddellijke nabijheid ervan bevindt;

Overwegende dat in de uiteenzetting opgemerkt wordt dat het privépark van het Heilig Hart een overblijfsel is van het vroegere domein Bonaventure, dat paalt aan het Koning Boudewijnpark, dat deze eigendom aangelegd is tijdens de eerste jaren van de negentiende eeuw, nog alle kenmerken van een klassieke parkaanleg bezit, met name een strenge compositie, opgebouwd uit majestueuze dreven en grasperken met eenvoudige geometrische vormen, maar eraan toegevoegd wordt dat deze structuur in de loop der jaren wijzigingen heeft ondergaan teneinde een spontanere plantengroei te bekomen, vooral aan de rand van het park; dat op basis van deze laatste precisering niet kan worden geconcludeerd dat het bestreden besluit zou steunen op een onjuiste beschrijving van het park om de eenvoudige reden dat in de uiteenzetting aangegeven wordt dat de “eigendom” nog alle kenmerken van een klassieke parkaanleg bezit; dat in het verzoekschrift toegegeven wordt dat de tuin tussen het kasteel en het internaat geordend was volgens een Franse compositie; dat in het dossier met de titel “Sacré-Coeur de Jette - 150 ans d’histoire” het volgende staat:

“ Om zich te conformeren aan de heersende smaak, stelt Bonaventure dat hij een complexe vermenging van half-Franse, half-Engelse tuinen op het oog heeft. Tot het begin van de 19e eeuw getuigde het van een goede smaak een vrijere natuur aan te hangen, althans een minder tirannieke natuur dan die waarmee de rechtlijnige tuinen op zijn Frans ons vertrouwd hadden gemaakt. Onder Engelse invloed, die zelf ontleend was aan het Chinese voorbeeld, poogde men in de tuinen de toevalligheden van de natuur weer te geven, met toevoeging van een vleugje exotisme. (...)” (bladzijde 6);

dat in ieder geval niet in aanmerking kunnen komen de wijzigingen die het gevolg zouden zijn van een gebrek aan onderhoud van het park of van de aanwezigheid van een plaats die de buurt ontsiert wegens de gedeeltelijke uitvoering van een project waarvoor de stedenbouwkundige vergunning van 1994 was afgegeven; dat niettemin de “klassieke parkaanleg” thans alleen nog geldt voor een deel van het park en dat die aanleg, van in den beginne, niet volgens een uitsluitend klassieke stijl is opgevat;

Overwegende dat in de uiteenzetting de esthetische waarde van het park inzonderheid wordt gewettigd door de aanwezigheid van een originele scenografie, opgebouwd uit lange dreven van honderd jaar oude bomen die naar het kasteel leiden; dat op het plan dat de verzoekende partij heeft overgezonden op verzoek van de auditeur-rapporteur twee dreven staan die van het kasteel uitgaan, waarvan een afgezet met een dubbele haag lindebomen; dat een secundaire dreef, blijkens de documentatie overgelegd door de verwerende partij, een rij met beuken omvat; dat de uiteenzetting, waarin sprake is van “grasperken met eenvoudige geometrische vormen”, waarbij evenwel wordt opgemerkt dat deze structuur in de loop der jaren wijzigingen heeft ondergaan, blijkbaar hoofdzakelijk alleen oog heeft gehad voor de grasperken vóór en achter het kasteel Bonaventure (foto 9/11 bij het verzoekschrift);

Overwegende dat het administratief dossier niet aantoont dat het park in zijn geheel gekenmerkt zou zijn door grasperken die, volgens de aanhef, “geometrische rechthoekige en driehoekige vormen zouden hebben behouden”;

Overwegende dat, volgens de documentatie bezorgd door de verwerende partij, die een plan en foto's overlegt, de secundaire dreef die in de hoofddreef uitkomt een rij beuken omvat;

Overwegende dat de bewering van de verzoekende partij betreffende het standbeeld van de Heilige Maagd niet met stukken wordt gestaafd; dat hoe dan ook een eventuele dwaling daaromtrent niet geacht kan worden bepalend te zijn daar in de uiteenzetting de waarde van het park niet door de aanwezigheid van dit standbeeld wordt gewettigd;

Overwegende dat in de uiteenzetting niet staat dat de bron van de beek of de plaats waar ze ontspringt zich binnen het beschermde gebied zou bevinden, maar wel dat ze zich in de onmiddellijke nabijheid bevindt, in het lager gelegen deel van de nis waarin het beeld staat of heeft gestaan;

Overwegende dat niet lijkt te kunnen worden betwist dat de scenografie van het park, opgebouwd uit ten minste een lange dreef van honderd jaar oude bomen die naar het kasteel leidt, aangetoond is en nog bestaat; dat evenmin ernstig kan worden betwist dat de oorspronkelijke aanleg van het park het gevolg is van een verzorgde compositie van het park in de traditie van de klassieke parken, zelfs vermengd met andere stromingen; dat het weinig ter zake doet dat het

domein sedert zijn oprichting verkaveld is en dat verschillende delen verdwenen of veranderd zijn, daar niet wordt aangetoond dat deze ontwikkeling ertoe heeft geleid dat het beschermde park alle betekenis verloren heeft met betrekking tot de waarden die de bescherming ervan wettigen, noch dat deze ontwikkeling tot een onherstelbaar verval zou hebben geleid; dat in het bestreden besluit evenwel met geen woord wordt gerept over deze niet-klassieke invloeden;

Overwegende, ten aanzien van het tweede bezwaar, dat het Koning Boudewijnpark, evenals het park dat aan de verzoekende partij toebehoort, samen deel uitmaakten van het vroegere domein Bonaventure; dat aangezien niet wordt aangetoond dat de parken nu nog een onafscheidbaar geheel zouden vormen, de omstandigheid dat het eerste niet wordt beschermd niet van die aard is dat het belang om het tweede te beschermen kan worden weerlegd; dat in werkelijkheid het aan de verzoekende partij toebehorende park grotendeels is beschermd omdat het dient als groen scherm voor het kasteel Bonaventure dat bij hetzelfde bestreden besluit gedeeltelijk op de monumentenlijst is geplaatst; dat de verwerende partij, in haar brief van 9 augustus 2006 aan haar advocaat, op pertinente wijze op het volgende wijst:

“ Wat de afbakening van de plaats betreft, is het duidelijk dat de motivering voor de bescherming ervan gebaseerd is op de gelijktijdige aanwezigheid van een kasteel (vroegere Campagne daterend van eind 18^e eeuw) en de onmiddellijke omgeving ervan die weinig is veranderd. Het was er niet om te doen een gewoon park te beschermen, wat zou hebben betekend dat voorgesteld werd het Koning Boudewijnpark, met inbegrip van de omgeving van het kasteel Bonaventure, als geheel te beschermen maar wel een kasteel met een onbetwistbare waarde voor de regio in zijn beschermend omhulsel. In die zin zijn de gegevens die beschreven zijn in het deel betreffende het beschermde gebied pertinent en betekenisvol”;

dat de verwerende partij voorts in haar brief preciseert dat de aanwezigheid van het kasteel, dat het voornaamste gegeven is om inzicht te krijgen in dit gebied, nagenoeg niet meer kan worden waargenomen vanaf het Boudewijnpark waarvan het beschermde landschap materieel gescheiden is; dat deze uitleg impliciet verrat is in het bestreden besluit en in de bij het administratief dossier gevoegde stukken, inzonderheid in de omstandigheid dat met een en dezelfde beslissing het kasteel en het park eromheen worden beschermd; dat evenwel, terwijl sommige delen van het kasteel gewoon op de monumentenlijst zijn geplaatst, het park van zijn kant beschermd is zonder dat dit verschil wordt uitgelegd, naast het feit dat park en kasteel niet als een “geheel” zijn beschouwd, gesteld dat dit had gekund; dat hieruit volgt dat de bescherming van het park moet steunen op eigen en bewezen hoedanigheden zodat een grote feitelijke dwaling daaromtrent bepalend kan zijn;

Overwegende, ten aanzien van het derde bezwaar, dat de reden voor het niet gelijktijdig beschermen van het Koning Boudewijnpark en het park van de verzoekende partij hierin gelegen is dat ze geen onscheidbaar geheel meer vormen; dat de overweging volgens welke het eerste park later zou kunnen worden beschermd geen weerslag heeft op de beoordeling van de wettigheid van de bescherming van het tweede park ondanks de historische en geografische banden ertussen;

Overwegende, ten aanzien van het vierde bezwaar, dat de aanwezigheid van een eik die “uniek is in het Brussels Gewest” zeker niet volstaat om de bescherming van geheel het park te wettigen, maar dat deze aanwezigheid gewis een gegeven vormt dat bijdraagt tot het belang van die bescherming; dat de plaats en de kenmerken van de eik in kwestie aangetoond worden door de documenten die de verwerende partij op 19 september 2006 heeft bezorgd;

Overwegende, ten aanzien van het vijfde bezwaar, dat de aanwezigheid van andere groene ruimten in de nabijheid van het beschermde gebied niet van die aard is dat het motief in twijfel kan worden getrokken dat dit gebied ”door (zijn) complementariteit met talrijke naburige groene zones (...) een essentiële bijdrage (levert) tot het behoud en de verbetering van het ecologisch netwerk van de stad“, daar in de aanhef staat, zonder dat enige feitelijke dwaling wordt aangevoerd, dat het domein het Koning Boudewijnpark verbindt met het landschap van het Brugmannziekenhuis en het Jeugdпарк; dat het niet aan de Raad van State toekomt, bij ontstentenis van een kennelijke dwaling, zijn oordeel in de plaats te stellen van dat van de verwerende partij over de mate waarin het beschermde landschap in het ecologisch netwerk een rol vervult;

Overwegende, wat het zesde bezwaar betreft, dat in het door de verzoekende partij ingediende bezwaarschrift geen enkel belang is gehecht aan de plaats van de grote kapel die in 1994 is afgebroken en erin verzocht werd ze buiten het beschermde gebied te houden; dat in het zevende lid van de aanhef van het bestreden besluit geantwoord wordt dat “de zones in kwestie (...) geen deel uit(maken) van de bescherming” en dat “de plannen (...) door de eigenaar slecht (werden) geïnterpreteerd”; dat de verwerende partij hierover geen uitleg heeft verstrekt en dat uit het bij het besluit gevoegde plan wel degelijk blijkt dat de plaats van de in 1994 afgebroken kapel, in ieder geval gedeeltelijk en met inachtneming van de omstandigheid dat het genoemde plan niet erg duidelijk is, zich kan bevinden binnen de omtrek van het beschermde gebied; dat op dit punt het bestreden besluit

steunt op een feitelijke dwaling die de omvang van het beschermde goed betreft en dus bepalend is;

Overwegende dat hieruit volgt dat de bescherming van het park gebaseerd is op twee onduidelijkheden (klassieke compositie en vorm van de grasperken) en op een belangrijke feitelijke dwaling (plaats van de oude kerk); dat in die mate het tweede middel wel degelijk gegrond is en de nietigverklaring van de beslissing om het park als landschap te beschermen kan wettigen;

Overwegende dat het derde middel dat als subsidiair bij de eerste twee is voorgesteld, gesteld dat het gegrond is, geen ruimere nietigverklaring zou kunnen meebrengen,

B E S L U I T :

Artikel 1.

Vernietigd wordt het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 25 mei 2000 tot inschrijving op de bewaarlijst als geheel van de gevels en bedaking alsook van bepaalde delen van het interieur van het kasteel Bonaventure en van de totaliteit van de kleine kapel van het Heilig Hartklooster en tot bescherming als landschap van het park rondom het goed, gelegen Heilig-Hartlaan 2-8 Jette, bekend ten kadaster te Jette, 1ste afdeling, sectie B, 1ste blad, percelen nrs. 219W (deel), 219X (deel), 225F 3, 225P 3 (deel), 225V.

Artikel 2.

Dit arrest zal bij uittreksel in het Belgisch Staatsblad worden bekendgemaakt op dezelfde wijze als het vernietigde besluit.

Artikel 3.

Op de kant van de overschrijving van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 25 mei 2000 in het 3e kantoor van hypotheekbewaring te Brussel zal melding worden gemaakt van artikel 1 van het dictum van dit arrest.

Artikel 4.

De kosten, bepaald op 173,53 euro, komen ten laste van de verwerende partij.

De kosten van de in artikel 3 van dit arrest bedoelde melding komen eveneens ten laste van de verwerende partij.

Aldus uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van de XIIIe kamer, op drieëntwintig oktober tweeduizend zeven door:

de Hr.	HANOTIAU,	kamervoorzitter,
Mevr.	GUFFENS,	staatsraad,
de Hr.	DAOUT,	staatsraad,
Mevr.	MALCORPS,	griffier.

De Griffier,

De Voorzitter,

M.-Chr. MALCOPS

M. HANOTIAU

VERTALING OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 63,
EERSTE LID, VAN DE WETTEN OP DE RAAD VAN STATE,
GECOÖRDINEERD OP 12 JANUARI 1973.